BENELUX - GERECHTSHOF
REGENTSCHAPSSTRAAT 39
1000 BRUSSEL
TEL. 513.86.80

PARKET

CD/BL

COUR DE JUSTICE BENELUX
39, RUE DE LA RÉGENCE
1000 BRUXELLES
TÉL. 513.86.80

PARQUET

Vertaling van stuk
A 80/5/7

Conclusie van advocaat-generaal Jeanne Rouff in het geschil tussen het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten en de naamloze vennootschap Royale Belge

---

Mijnheer de President,
Heren Rechters van het Benelux-Gerechtshof,

Op 30 oktober 1980 heeft het Hof van Cassatie te Brussel een arrest gewezen in het geschil tussen het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten en de N.V. Royale Belge, waarin dat Hof het Benelux-Gerechtshof verzocht heeft zich uit te spreken over de volgende vraag van uitleg :

Dient artikel 10, lid 3 van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen aldus te worden uitgelegd, dat een of meer aanvragen om vergoeding van de benadeelde, waarop de verzekeraar niet geantwoord heeft, een onderhandeling kunnen vormen, die de verjaring van de rechtsvordering van de benadeelde tegen de verzekeraar stuit ?

Bij de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen behoren "Gemeenschappelijke Bepalingen" welke de drie Verdragsluitende Staten zich ertoe verbonden hebben in hun nationale wetgevingen op te nemen.

De Benelux-Overeenkomst bezorgt de nationale wetgevers slechts een uniform kader en voorziet in artikel 1, lid 2, in de mogelijkheid voor de Verdragsluitende Partijen bepalingen in te voeren of in stand te houden waarbij aan de benadeelden grotere waarborgen worden gegeven, terwijl in artikel 2 de mogelijkheid van andere reserves is opengesteld.

In feite werden de "Gemeenschappelijke Bepalingen" die bij de Overeenkomst behoren, door de nationale wetgevers grotendeels ongewijzigd overgenomen.

./.

Dit geldt voor artikel 10 van de "Gemeenschappelijke Bepalingen", dat betrekking heeft op de verjaring van de vordering van de benadeelde tegen de verzekeraar en met name voor lid 3 waarop de aan Uw Hof gestelde vraag van uitleg betrekking heeft.

Artikel 10, lid 3, van de Belgische wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen is vervat in dezelfde bewoordingen als artikel 10, lid 3, van de "Gemeenschappelijke Bepalingen", met dien verstande dat de Belgische wetgever aan de bepaling iets heeft toegevoegd m.b.t. de kennisgeving bij aangetekende brief.

De Nederlandse wet en de Luxemburgse wet zijn eveneens gelijkluidend met de "Gemeenschappelijke Bepalingen", behoudens een toevoeging bij het woord "pourparlers" in artikel 12, lid 2 van de Luxemburgse wet van 7 april 1976. Daar kom ik straks nader op terug.

Het Benelux-Gerechtshof is bevoegd tot uitlegging van de bepalingen van voormelde Overeenkomst en de bijlage bij die Overeenkomst, waarin de "Gemeenschappelijke Bepalingen" zijn opgenomen, zijnde al die bepalingen gemeenschappelijke rechtsregels, "voor zover", aldus artikel 1, lid 1, van het Aanvullend Protocol, "wat betreft de bepalingen van de Bijlage, de inhoud daarvan is opgenomen in de wetgeving van de Staat, waarin de vraag van uitleg is gerezen".

Hieruit moet geconcludeerd worden, dat Uw Hof bevoegd is om de bij de Overeenkomst behorende "Gemeenschappelijke Bepalingen" uit te leggen, ook al is de door een van de Benelux-Staten aangenomen wettekst niet de precieze weergave van de bewoordingen van de "Gemeenschappelijke Bepalingen" (Gemeenschappelijke memorie van toelichting op het Aanvullend Protocol bij de op 24 mei 1966 te Luxemburg ondertekende Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen).

./.

Aanleiding tot de prejudiciële vraag die Uw Hof wordt gesteld waren de volgende feiten.

Het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten heeft op 5 en 12 november 1976 de N.V. Royale Belge en zijn aangeslotene de Heer Dewever gedaagd tot terugbetaling van sommen die het had uitgekeerd n.a.v. een verkeersongeval dat zich had voorgedaan op 11 juli 1971 en waarvoor de Heer Van Trappen, verzekerde van de N.V. Royale Belge aansprakelijk was.

Bij arrest van 13 november 1978, waartegen cassatieberoep werd ingesteld, had het Hof van Beroep te Bergen beslist, dat de vordering tot betaling van uitgekeerde vergoedingen verjaard was. Daartoe heeft dat Hof van Beroep overwogen :

eiseres heeft op 15 oktober 1973 een verzoek om terugbetaling van de in het geding zijnde bedragen tot verweerster gericht.

Het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten heeft dit verzoek in herinnering gebracht op 14 november 1973, 7 januari 1974, 22 augustus 1974 en 13 september 1974 ; volgens de laatste herinneringsbrief op 13 september 1974, was op dezelfde dag ook een telefoongesprek gevoerd ; vóór 11 juli 1974, de dag waarop de in artikel 10 van de wet van 1 juli 1956 bedoelde termijn zou verstrijken, was door verweerster N.V. Royale Belge aan eiseres geen antwoord bezorgd.

Artikel 10, lid 3, van de "Gemeenschappelijke Bepalingen", waarvan de uitlegging gevraagd wordt, luidt :

"De verjaring wordt ten opzichte van een verzekeraar gestuit door iedere onderhandeling tussen de verzekeraar en de benadeelde ; ..."

In de toelichting op artikel 10 (Gemeenschappelijke Toelichting bij de Gemeenschappelijke Bepalingen, behorende bij de Overeenkomst) staat in verband met lid 3 het volgende te lezen :

./.

"Het derde lid voorziet in een praktische behoefte. De term "onderhandelingen" moet in ruime zin worden opgevat en omvat elke briefwisseling en elke mondelinge bespreking over de rechten van de benadeelde ...".

Naar diezelfde toelichting werd verwezen bij de parlementaire totstandkoming van de Belgische wet van 1 juli 1956, die in artikel 10, lid 3, dezelfde bepalingen inhoudt als in artikel 10, lid 3, van de Gemeenschappelijke Bepalingen.

In "Les Novelles - Droit commercial - boekdeel V - L'assurance des véhicules automoteurs", schrijft E. Beyens m.b.t. artikel 10, lid 3, van de Belgische wet :

"De term "onderhandelingen" wordt in ruime zin opgevat en omvat elke briefwisseling en elke mondelinge bespreking over de rechten van de benadeelde (Verslag Benelux Commissie, Code Wautier, blz. 93). Door elke - zelfs buitengerechtelijke - klacht, iedere wilsuiting om de schade vergoed te krijgen, wordt de benadeelde gevrijwaard voor de verjaring, tenzij de verzekeraar heeft medegedeeld dat hij de onderhandelingen afbreekt - Cassart, Bodson en Pardon, t.a.p., blz. 183 en 184)".

In "L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile, loi du 1er juillet 1956" richten Cassart, Bodson en Pardon hun aandacht op de traditionele stuitingsgronden van de verjaring van de directe vordering van de benadeelden en de nieuwe, door de Belgische wet van 1956 bepaalde stuitingsgrond, nl. de "onderhandelingen".

Bij nader inzien van dit laatste boekwerk blijkt dat de door E. Beyens in de "Novelles" gedane verwijzing naar Cassart, Bodson en Pardon in een verkeerd licht is komen te staan, waardoor de bedoeling van de schrijvers vertekend is.

./.

Over de traditionele stuitingsgronden van de verjaring schrijven Cassart, Bodson en Pardon het volgende :

"De verjaring wordt dus gestuit door een dagvaarding, zelfs voor een niet bevoegde rechter, door een bevelschrift, een beslaglegging of de erkenning van de verzekeraar in de vorm bv. van het afgeven van een kwitantie."

Na deze constatering lichten die auteurs aansluitend, onder de rubriek "onderhandeling", toe :

"Een nieuwe, door de wet ingevoerde stuitingsgrond is het feit dat de benadeelde en de verzekeraar met een onderhandeling zijn begonnen.

... ...

Uiteraard, wanneer de wetgever bepaald heeft dat een gewone onderhandeling al de verjaring stuit, dient a fortiori aangenomen te worden, dat hetzelfde geldt voor een verzoek om een gerechtelijk Pro Deo ten einde de verzekeraar te dagen, of voor de ondertekening van een compromis inzake deskundigenonderzoek.

Samenvattend : door elke - zelfs buitengerechtelijke - klacht iedere wilsuiting om de schade vergoed te krijgen, wordt de benadeelde gevrijwaard voor de verjaring, tenzij de verzekeraar heeft medegedeeld dat hij de onderhandelingen afbreekt.

Beperkt de verzekeraar, aan wie om uitbetaling van de verzekeringsvergoeding wordt gevraagd, zich ertoe te verklaren dat zijn beslissing nauw afhankelijk is van de uitslag van een tegen de verzekerde ingesteld gerechtelijk onderzoek, dan lijkt dit antwoord in te houden dat de verzekeraar van het inroepen van de verjaring afziet.

Een definitie van de onderhandeling, die een nieuwe grond van stuiting oplevert, mag achterwege blijven. In hoofdzaak gaat het om een briefwisseling of gesprekken over de schadeloosstelling van de gelaedeerde ...

./.

.....

doch moet worden vermeden dat die nieuwe stuiting eenzijdig zou zijn en aan een partij tegen haar wil zou worden opgelegd.

Een onderhandeling onderstelt wederzijdse voorstellen, een bespreking.

De weigering, zonder meer, om het schadegeval te vergoeden, de uitdrukkelijke afwijzing van elke aansprakelijkheid door de verzekerde kunnen niet worden gelijkgesteld met een onderhandeling daar zulks juist de ontkenning daarvan is ..."

("L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile, loi du 1er juillet 1956" door Cassart, Bodson, Pardon, blz. 182 e.v.).

Uit deze commentaar blijkt, dat, naar de mening van de opstellers ervan, de "onderhandeling" geen eenzijdige daad is, doch onderstelt dat de twee partijen een bespreking hebben aangeknoopt en dat elke partij voorstellen doet.

Het komt erop aan dat een der partijen aan de andere haar wil niet zou kunnen opdringen.

Dezelfde opvatting als bij Cassart, Bodson en Pardon, vinden we ook terug in de rechtspraak. In het arrest van 3 oktober 1972 heeft het Hof van Beroep te Brussel het volgende overwogen :

"Overwegende dat de door de wetgever gebezigde, zeer algemene term "elke onderhandeling" de ruimste interpretatie gebiedt ;

Overwegende, derhalve, dat niet kan worden geëist dat de verzekeraar in gebreke is gesteld, noch dat een bespreking zou zijn aangevat betreffende de schade of de rechten van de getroffene ; overwegende dat het, wil er sprake van een onderhandeling zijn, volstaat, zoals in dit geding, dat ten dezen, het slachtoffer de wil tot uiting heeft gebracht om vergoed te worden (hetgeen zonder meer tot uiting zou komen door het optreden van zijn advocaat) en dat de verzekeraar dit door positieve daden heeft beantwoord, waardoor aangenomen kan worden dat hij van plan was het schadegeval voor zijn rekening te nemen."

./.

Dit arrest van het Hof van Beroep te Brussel wordt niet tegengesproken door het arrest van het Hof van Beroep te Luik, op 17 oktober 1972 in verenigde kamers gewezen, waaruit wordt geciteerd in de memorie welke door het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten op 9 februari 1981 ter griffie van het Benelux-Gerechtshof werd ingediend.

Met betrekking tot artikel 10, lid 3, van de wet van 1 juli 1956, dat gelijkluidend is met de overeenkomstige tekst van de "Gemeenschappelijke Bepalingen", motiveert het Hof van Beroep te Luik zijn uitspraak als volgt :

"Overwegende dat, zoals in prima terecht door de rechter werd overwogen, zulke onderhandelingen tussen de partijen hebben bestaan ;

dat immers uit de processtukken, inzonderheid uit de briefwisseling tussen appellante, de raadsman van de verantwoordelijke persoon Baudelet en de geïntimeerde (brieven van 22 en 25 maart, 5, 8 en 27 september 1960), blijkt dat appellante aanvaard had de schuld van haar verzekerde jegens de geïntimeerde op zich te nemen en dat zij tot 6 oktober 1960 geregeld is ingegaan op de verzoeken om terugbetaling die zij van deze ontving voor de uitkeringen krachtens de wettelijke verzekering ten behoeve van de getroffene Saunepart ;

Overwegende dat appellante ten onrechte betoogt, dat zulke betrekkingen tussen de twee maatschappijen geen onderhandelingen opleveren omdat zij geen over en weer discussiëren met het oog op de vergoeding van de schade behelzen ;

dat er, gelet op de omvang die de wetgever aan het begrip onderhandeling heeft gegeven, zoals uit de wetsgeschiedenis blijkt (code Wautier, blz. 93), met de doctrine moet worden aangenomen dat "door elke - zelfs buitengerechtelijke - klacht, iedere wilsuiting om de schade

./.

vergoed te krijgen de benadeelde gevrijwaard wordt voor de verjaring, tenzij de verzekeraar heeft medegedeeld dat hij de onderhandeling afbreekt" (Cassart, Bodson en Pardon, "L'assurance automobile de responsabilité civile, nr 183 en 184, en Novelles, boekdeel V, t.a.p. blz. 145) ; dat a fortiori als een onderhandeling is te beschouwen de herhaaldelijk gedane verzoeken om terugbetaling waarop ook is ingegaan, zoals in casu is geschied ; dat er daaraan niet afdoet, dat die reclamaties en de daarmee samenhangende stortingen alleen op de jaarlijkse uitkeringen betrekking hebben gehad, aangezien zij de principe-erkenning inhouden van de verplichting de schuld te betalen ;

dat voorts uit de reeds genoemde brieven van 22 en 25 maart 1960 blijkt dat appelante de vraag of zij bereid was tot terugbetaling van het bij de consolidatie over te handigen kapitaal niet heeft beantwoord met een weigering doch die vraag vooralsnog in beraad heeft willen houden totdat zij op 9 maart 1961 zich plotseling op de verjaring heeft beroepen ...".

Uit de overwegingen van beide aangehaalde arresten valt af te leiden dat de Hoven van Beroep te Brussel en Luik onder "onderhandeling" een uitwisseling tussen partijen verstaan. In beide gedingen waarover die arresten gaan, is een eenzijdige daad geen "onderhandeling" in de zin van artikel 10, lid 3.

De betekenis, die door de Belgische doctrine en jurisprudentie wordt gegeven aan de term "onderhandeling" ("pourparlers") in artikel 10, lid 3, van de Belgische wet van 1 juli 1956 en in artikel 10, lid 3, van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst strookt met de etymologische betekenis van het woord.

"Pourparlers" betekent :

- conversation entre plusieurs parties pour arriver à un accord -

./.

Robert, dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française ;

- "conférence, abouchement entre deux ou plusieurs personnes" (Littré, dictionnaire de la langue française) ;

- "conférence, entretien en vue d'une négociation" (Grand Larousse encyclopédique).

"Onderhandeling" in de Nederlandse tekst houdt eveneens de gedachte aan een activiteit van tenminste twee partijen in.

Wanneer de gebruikelijke betekenis van het woord "onderhandeling", de context waarin het voorkomt in artikel 10, lid 3, van de "Gemeenschappelijke Bepalingen" : "iedere onderhandeling tussen de verzekeraar en de benadeelde", en de toelichting bij de tekst met elkaar worden getoetst, vloeit daaruit voort dat de opstellers van de "Gemeenschappelijke Bepalingen" bilaterale gesprekken, aanvragen of voorstellen en daarmee samenhangende antwoorden en tegenvoorstellen op het oog hadden.

De woorden "mondelinge bespreking" ("négociations verbales"), die in de gemeenschappelijke toelichting worden gebezigd, doelen op stellingnemingen aan weerszijden, want "négocier" betekent "discuter en vue d'un accord" (Larousse).

Ook al is het zo dat aan de woorden "mondelinge bespreking" de woorden "elke briefwisseling" vooraf gaan, toch kunnen deze niet worden losgezien van de daarop volgende termen, ten betoge dat aldus zou zijn aangetoond dat een gewone brief, ja zelfs méér, doch onbeantwoorde brieven, zouden volstaan om als "pourparlers" in de zin van artikel 10, lid 3, van de "Gemeenschappelijke Bepalingen" in aanmerking te worden genomen.

Vooreerst hebben de schrijvers van de "toelichting" immers het meervoud gebruikt ; zij hebben geschreven : "toutes correspondances".

./.

Op "toutes correspondances" volgt dan "et toutes négociations verbales". Deze woorden verklaren die welke daaraan voorafgaan door nader aan te geven dat de bespreking ook mondeling kan gebeuren, en niet uitsluitend schriftelijk, zoals uit het woord "briefwisseling" zou kunnen worden geconcludeerd. Die woorden moeten juist niet van elkaar worden gescheiden, doch samengebracht en het ene dient aan de hand van het andere te worden uitgelegd. Aldus komt duidelijk de gangbare betekenis van de term "pourparlers" naar voren.

De opstellers van de "toelichting" schrijven voor dat de term "onderhandelingen" in ruime zin moet worden opgevat en daaraan wordt voldaan wanneer de betekenis van de zin niet aldus wordt beperkt dat het zou gaan om een "mondelinge bespreking" of een "uitwisseling van schriftelijke voorstellen", doch dat beide handelwijzen worden aanvaard ; het enige vereiste daarbij is wel dat er een uitwisseling is, zoals overigens ook uit het zinsverband zelf blijkt : "iedere onderhandeling tussen de verzekerde en de benadeelde".

Het tweede deel van lid 3 van artikel 10 : "Een nieuwe termijn van drie jaar begint te lopen te rekenen van het ogenblik waarop één van de partijen bij deurwaardersexploot of aangetekende brief aan de andere partij heeft kennisgegeven dat zij de onderhandelingen afbreekt", bezorgt ons nog een argument tot staving van onze zienswijze.

In de Gemeenschappelijke Toelichting staat te lezen : "Het laatste zinsdeel van artikel 10 heeft tot doel de benadeelde de onaangename verrassing te besparen dat hem verjaring wordt tegengeworpen terwijl hij kon aannemen dat de onderhandelingen nog gaande waren".

Hoe kan men aannemen dat onderhandelingen aan de gang zijn, wanneer op de aanvraag generlei antwoord wordt gegeven ?

En hoe zou sprake kunnen zijn van het afbreken van onderhandelingen indien het om een eenzijdige handeling zou kunnen gaan ?

./.

Wat Luxemburg betreft heeft de wetgever aldaar geoordeeld, dat de woorden "iedere onderhandeling tussen de verzekeraar en de benadeelde" niet slaan op een schrijven om schadeloosstelling te vragen. Daarom heeft die wetgever, bij het opnemen van de "Gemeenschappelijke Bepalingen" in zijn nationale wetgeving, aan artikel 12, lid 2, van zijn wet van 7 april 1976 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen de volgende bewoordingen gegeven :

"La prescription est interrompue à l'égard de l'assureur par tous pourparlers entre l'assureur et la personne lésée ainsi que par une réclamation écrite de la personne lésée adressée à l'assureur" (alsmede door een bezwaarschrift van de benadeelde, gericht tot de verzekeraar).

Deze toevoeging heeft de "Commission juridique" bij de totstandkoming van de tekst als volgt toegelicht :

"Toch dient artikel 12, lid 2, te worden aangevuld met een stuitingsgrond van de verjaring die aan de Europese Overeenkomst is ontleend. Krachtens artikel 8 van de bij de Europese Overeenkomst gevoegde bepalingen dient een bezwaarschrift de schorsing van de verjaring tot gevolg te hebben, totdat de verzekeraar schriftelijk verklaart dat hij de onderhandeling afbreekt. Dit begrip bezwaarschrift vult het begrip onderhandelingen op positieve wijze aan. Daarmee wordt de gelaedeerde persoon een middel aan de hand gedaan om de verjaring door een unilaterale daad te stuiten."

Dit behoeft geen nader betoog.

Laten wij daar nog even aan toevoegen, dat overeenkomstig artikel 1, lid 2, van de Benelux-Overeenkomst, de Luxemburgse Staat de bevoegdheid heeft behouden bepalingen uit te vaardigen die grotere waarborgen geven aan de benadeelden.

Conclusie

Indien Uw Hof zich bij mijn redenering wil aansluiten, zal het antwoord op de gestelde vraag luiden :

./.

Neen, één of meer aanvragen om vergoeding van de benadeelde, waarop de verzekeraar niet geantwoord heeft, kunnen niet een onderhandeling vormen, die de verjaring van de rechtsvordering van de benadeelde partij tegen de verzekeraar stuit.

Luxemburg, 27 mei 1981

Advocaat-Generaal,

(w.get.) Jeanne ROUFF